

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. c)

Istorie

Varianta 4

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečitajte nasledovné zdroje:

A. Pápež Kliment VIII. [...] usilovne nabádal všetkých kresťanských panovníkov k tomu aby si spojili sily proti Osmanom. Zoskupenie sa malo uskutočniť okolo kráľa Rudolfa II. [...]. Nabádanie našlo odozvu v Španielsku, kde panoval [...] Filip II., v niektorých talianskych panstvách (Toskánsko, Mantova, Ferrara); germánske štáty taktiež poskytli finančnú a vojenskú pomoc. Veľký význam predstavovali Sedmohradsko (Transilvania) Moldavsko (Moldova) a Valašsko (Țara Românească), pretože tieto boli v tesnej blízkosti nepriateľa a predstavovali základňu pre vojenské operácie. Za týmto účelom boli vynaložené úsilie aby sa stali súčasťou svätej ligy (Liga Sfântă). Žigmund Báthory (Sigismund Báthory), knieža Ardealu (Ardeal) [...], pristúpil vo [...] februári 1594, k dohode s Rudolfom II.; Aron panovník Moldavska (Aron Vodă al Moldovei) aj on pristúpil, 16. augusta 1594, k dohode s imperialistami, prehlásiac sa za ich spojenca, čím sa zaviazal k vojenskej spolupráce, ktorá mu zaručila právo azylu v prípade, že bude nútený opustiť svoju vlasť. V prípade Michala Chrabrého (Mihai [Viteazul]), čerstvo vymenovaný panovník, pápežský emisár tušiac, že má úzke väzby s Turkami, ešte sa naňho neobrátil. Vo Valašsku, existovala silná podpora kresťanského zámeru. Dovoľujúc sa o prípravách pre Svätú ligu, tak zemepáni ako aj panovník, cítili potrebu zapojiť sa do tejto aliancie.

(C. C. Giurescu, *Istoria Românilor*)

B. Protiturecké povstanie rumunských kniežactiev začne v roku 1659, majúc ako model povstanie, ktoré viedol Michal Chrabrý (Mihai Viteazul), pod vedením Mihniu III. (Mihnea al III-lea), ale bez dlhodobého úspechu. [...]

V druhej polovici 17. storočia a na začiatku nasledujúceho [...] vládnú Šerban Cantacuzino (Șerban Cantacuzino) a Konštantín Brâncoveanu (Constantin Brâncoveanu) vo Valašsku a Dimitrie Cantemir v Moldavsku, čiže dôležité osobnosti pre osud rumunských kniežactiev. Následkom neúspešného pochodovania Turkov na západ a neúspešného obliehania Viedne (1683), kresťanské väzby a aliancie rumunských panovníkov narastali na počte. V centre dohôd s Habsburgami, iniciovaných Šerbanom Cantacuzino a Konštantínom Brâncoveanu bola idea osamostatnenie krajiny, náboženská sloboda, rešpektovanie miestnych zvykov a úplne oslobodenie Valašska spod osmanského vplyvu. Dimitrie Cantemir dúfal, že obdrží rovnaké práva (odňatie suzeranity sultána, oslobodenie a prebudovanie územia Moldavska a večné panovanie rodiny Cantemir) následkom dohody s Ruskom Petra Veľkého, z roku 1711.

(I. A. Pop, *Istoria ilustrată a românilor pentru tineri*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte alianciu uvedenú v zdroji **A**. **2 body**
2. Spresnite, zo zdroja **B**, informáciu vyťahujúcu sa na udalosti z roku 1659. **2 body**
3. Uvedte dva rumunské kniežactva, na ktoré sa vzťahuje tak zdroj **A**, ako aj zdroj **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že panonici zamýšľajú obdržať samostatnosť *rumunských kniežactiev*. **3 body**
5. Uvedte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **A** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Spresnite dve vojenské činnosti realizované Rumunmi v rámci medzinárodných vzťahov v období 1450-1550. **6 bodov**
7. Uvedte jednu podobnosť medzi dvoma historickými udalosťami, na ktorých sa zúčastňujú Rumuni, v druhej polovici 14. storočia. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

Nedobré spravovanie vnútroštátnych záležitostí Rumunska (România) bolo v kontraste so spôsobom, ktorým N. Ceaușescu razil externú politiku. [...] Skutočnosť, že Rumunsko bolo považované za prínosné z aspektu politického [...] favorizovalo pohľad Západu voči N. Ceaușescu, príkladom je návšteva R. Nixona v auguste 1969. Rumunský vodca opätoval návštevu americkému prezidentovi v októbri 1970. Nasledovala séria ekonomických výhod. V roku 1971 Rumunsko bolo prijaté do Generálnej dohody pre cla a obchod (GATT), a v roku 1972 bolo prijaté do Medzinárodného menového fondu (FMI). [...]

Dezilúzia voči vnútornej politiky razenej N. Ceaușescu vznikla v júly 1971. Návšteva N. Ceaușescu Číny a Severnej Kórei [...] vzbudila v ňom obdiv pre *kultúrnu revolúciu* a pre grandiózne manifestácie venované kultu osobnosti, takže žiadal aby tieto boli usporiadané aj v Rumunsku. [...] Návrhy N. Ceaușescu [...] priviedli k zúfalstvu väčšinu intelektuálov. Súbor 17 návrhov, alebo „téz“ [...] boli zvýšené na úroveň „kultúrnej minirevolúcie“ [...]. Na aplikovanie súboru 17. návrhov dohľadala politická strana. [...] Návrhy boli výzvou k „neustálemu rastu vodcovskej úlohy Rumunskej komunistickej strany (Partidului Comunist Român) vo všetkých politicko-výchovných oblastiach [...]“.

Hlavný dôvod dezilúzie Rumunov [...] bolo zlyhanie v ekonomickej oblasti. [...] Viacero štrajkov sa uskutočnilo v '80. rokoch. Baníci z Maramarošu (Maramureș) [...] spustili štrajk v septembri 1983, na znak protestu voči zníženiu platov. Štátna bezpečnostná zložka (Securitatea) bola vyslaná štrajk zastaviť. Ako následok zníženia denných prídavkov chleba o 40 percent za nedodržanie normy výkonu, pracovníci [...] štrajkovali v novembri 1986 v Továrni na výrobu ťažkých strojov a v Továrni chladiarenských prístrojov v Cluji (Cluj). [...] Štátna bezpečnostná zložka spustila vyšetrovanie zamerané na organizovanie štrajku a niekoľko robotníkov bolo preradených do iných oblastí. [...] Iskrou, ktorá dala zrod nepokojom vo východnej časti krajiny bolo znižovanie výplaty [...] a problémy spojené s dodávkami potravín. Dňa 16. februára 1987, približne 1000 zamestnancov z továrni Atelierele de material rulant „Nicolina“ z [...] Jasy (Iași) namierili k sídlu politickej strany. [...] 150 štrajkujúcich osôb bolo prepustených zo zamestnania po tom, ako sa uskutočnila známe „vyšetrovanie“ vedené Štátnou bezpečnostnou zložkou.

(M.Bărbulescu, D.Deletant, K.Hitchins, Ș.Papacostea, P.Teodor, *Istoria României*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte politické zoskupenie uvedené v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte vodcu Rumunska a jednu charakteristiku z jeho návrhov predstavených v roku 1971, na ktorú sa vzťahuje daný zdroj. **6 bodov**
4. Uveďte z daného zdroja dve informácie vzťahujúce sa na vzťahy Rumunska so Západom. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa k štrajkom z '80. rokov a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, na základe ktorého sa Rumunsko zúčastňuje medzinárodných výťahov v období 1949-1967. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o politickom vývoji Rumunska (România) v druhej polovici 19. storočia – prvé dve dekády 20. storočia, majúť na zreteli:

- spresnenie historickej udalosti z priestoru Rumunska, uskutočnenej v období 1857-1860 a uvedenie dvoch aspektov vyťahujúcich sa na ňu;
- uvedenie dvoch akcií zrealizovaných v rámci vnútornej politiky Rumunska, v období 1862-1867;
- predstavenie historickej udalosti vyťahujúcej sa na Rumunsko, v období 1875-1882;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na externú politiku Rumunska v období 1910-1920 a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra** prezentácie, zdôraznenie **vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.